

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ เกิดขึ้นจากการที่ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของระบบเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานเป็นแนวทางให้กับประชาชนชาวไทย เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีใช้เพียงแต่เกษตรกรเท่านั้น ทุกอาชีพล้วนนำมาประยุกต์ใช้ได้ แต่ปัญหาคือ น้อยคนนักที่จะเข้าใจในทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงอย่างทอ้งแท้ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนของชาติไทย โดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ผู้วิจัยเชื่อว่าหากมีการปลูกฝังแนวคิด หลักการ และให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพื่อให้เป็นภูมิคุ้มกันอันเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตของนักเรียนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอรายงานการวิจัยอันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไทรน้อย อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนไทรน้อย พร้อมกับศึกษาปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนไทรน้อย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนไทรน้อย อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ในระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ มีจำนวน ๑.๕๐๐ คน โดยใช้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน ๓๑๖ คน ได้มาจากการคำนวณจากสูตรของทาร์โร ยามอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม และได้ทดสอบค่าความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม การจัดเก็บข้อมูลได้ดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ ๓ แนวทางส่งเสริม และพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งสถิติพรรณนา และเมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว นำ ข้อมูลมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อพรรณนาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งที่เป็นภาพรวม และรายด้าน รวมถึงภูมิ หลังของกลุ่มนักเรียนตัวอย่าง และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบ สมมติฐาน ซึ่งได้แก่ สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

๕.๑.๑ สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับ จำนวน ๓๑๖ ชุด พบว่า นักเรียนที่ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง จำนวน ๑๗๗ คน นักเรียนชาย มีจำนวน ๑๓๙ คน นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง ๑๓ – ๑๕ ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๖๐ รองลงมา คืออายุระหว่าง ๑๖ – ๑๘ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๐ และอายุระหว่าง ๑๐ – ๑๒ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๐ เมื่อแยกนักเรียนกลุ่มตัวอย่างออกเป็นแต่ละชั้นเรียน พบว่า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗๐ รองลงมาคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๐ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๐ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๔๐ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง ๕ ด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้าน ผลการ วิเคราะห์ที่ได้คือ นักเรียนเห็นว่าด้านความมีเหตุผลควรที่จะได้รับการส่งเสริมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีภูมิคุ้มกัน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม

ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า นักเรียนได้รับทราบแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง จากครูแจ้งให้ทราบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และนักเรียนสรุปการจัดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงส่งครู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านความพอประมาณ ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความพอประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความพอประมาณ และความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านความมีเหตุผล ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงอย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และนักเรียนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการนั้น ๆ อย่างรอบคอบ โดยมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านความมีความมีภูมิคุ้มกัน ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการเตรียมความพร้อมจากการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และนักเรียนมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า นักเรียนมีการวัดผลและประเมินผล และนำผลมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้อยู่อย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และนักเรียนมีการวัดและประเมินผลทุกครั้งในการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๕.๑.๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายและหญิง ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ในขณะที่นักเรียนที่เรียนอยู่ชั้นต่างกันมีความคิดเห็นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓ แนวทางส่งเสริมและพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากการวิเคราะห์ถึงแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะไว้เป็นแนวทางมี ๑๓ ข้อ ได้แก่

๑. ด้านการวางแผนจัดกิจกรรม

๑.๑ ครูผู้สอนควรมีการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมเป็นรายปี หรือเป็นรายภาคการศึกษา

๑.๒ การวางแผนจัดกิจกรรมจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีความเหมาะสม

๑.๓ การวางแผนจัดกิจกรรม ควรจัดให้เหมาะกับนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน

๑.๔ ควรจะบรรจุแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนการเรียนการสอนของหลักสูตรสถานศึกษา

๒. ด้านความพอประมาณ

๒.๑ กิจกรรมที่จัดจะต้องสอดคล้องหลักความพอประมาณลงไปด้วย

๒.๒ โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม

๒.๓ ควรจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักใช้จ่ายเงิน หรือแม้แต่ใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างด้วยความประหยัด พอประมาณ

๒.๔ กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นนั้นต้องสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้จ่าย หรือการใช้ชีวิตที่เบียดเบียนผู้อื่น และตนเอง

๓. ด้านความมีภูมิคุ้มกัน

๓.๑ โรงเรียนควรสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนด้วยกิจกรรมที่มีประโยชน์ และมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก

๓.๒ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจเพื่อให้นักเรียนเข้าไปร่วมกิจกรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริง

๓.๓ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าร่วม และได้ใช้ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทางโรงเรียน

๔. ด้านการวัดและประเมินผล

๔.๑ ในการวัดและประเมินผลจะต้องแจ้งผลให้ผู้เรียนได้ทราบทันที เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาจุดบกพร่องได้ทันที

๔.๒ ในการวัดผลและประเมินผลควรใช้วิธีการตรวจผลงาน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาพิจารณากับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณกรรมนำมาอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยปานกลาง จัดว่าต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ที่จะต้องให้การส่งเสริมและพัฒนาให้มีหรือเกิดขึ้นระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน ในการจัดกิจกรรม เพราะถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้งานต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างสมบูรณ์ บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ นิคม กนกขุนทด ที่ได้กล่าวถึงการวางแผนไว้ว่า การวางแผนการทำกิจกรรมนั้นจะต้องวางแผนเพื่อพัฒนาครูด้วย มีการกำหนดแผนและปฏิทินปฏิบัติงานร่วมงาน และครูผู้สอนจะต้องสามารถนำแผนที่วางไว้ชี้แจงผู้เรียน และนำไปลงมือปฏิบัติจริงได้ จึงจะเกิดผล และที่สำคัญจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักเรียนไม่สามารถที่จะสรุปการจัดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงได้ คืออยู่ในระดับต่ำมาก จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องฝึกฝนให้เด็กนักเรียนรู้จักการเขียนสรุปโครงการ

ด้านความพอประมาณ เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีแนวคิดในการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความพอประมาณเป็นอย่างดี อาจจะเป็นเพราะว่า นักเรียนได้รับรู้ถึงหลักการใช้จ่ายอย่างพอดีจากที่บ้าน เพราะในยุคปัจจุบันหลาย ๆ ครอบครัวก็สอนให้เด็กรู้จักการประหยัดใช้สิ่งของให้คุ้มค่าที่สุด และในขณะที่งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักเรียนใช้หลักความพอประมาณเพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนา กลุ่ม / โรงเรียน / และสังคมโดยรวมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมากใช้สิ่งของให้คุ้มค่าที่สุด ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพรรณ ชูติวิสุทธิ ที่ได้ทำการศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจ และการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนการสอน พบว่าด้านคุณธรรมและด้านความพอประมาณ พร้อมด้วยกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขและเอาใจใส่จากคนในครอบครัว ครูบาอาจารย์

ด้านความมีเหตุผล จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนเป็นผู้มีเหตุผลสูง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่ว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงอย่างมีเหตุผล อาจจะเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ฝึกให้เป็นผู้มีเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นการใช้สิ่งของ หรือ

ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล จะช่วยให้เด็กได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สหทัย พลบัลพี ที่ทำการศึกษาเรื่อง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง สหทัยได้กล่าวว่าการมีเหตุผล ได้แก่ ไม่ประมาท รู้ถึงสาเหตุ พิจารณาค้นหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำประการนี้จะเกิดขึ้นได้จากการ พัฒนาความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของการพัฒนาคน

ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า นักเรียนรู้จักการสร้างภูมิคุ้มกันเกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนมีการเตรียมความพร้อมใน สภาพแวดล้อมท้องถิ่น หรือห้องเรียนในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ ที่ได้ทำการศึกษาปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ในการทำโครงการอาชีพของนักเรียนนั้น ยังมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่คุ้มค่า ไม่ประหยัดและใช้อย่างสิ้นเปลืองรวมทั้งยังไม่มี การแลกเปลี่ยนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เครื่องมือและความรู้ต่าง ๆ แก่กัน หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้ เรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแล้วได้นำไปประยุกต์ใช้ในโครงการปรากฏว่า นักเรียนมีการใช้จ่าย ในโครงการอย่างประหยัด มีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า นับว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับ ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ด้านการวัดและประเมินผล จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็น ว่า การปฏิบัติงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม ครูผู้สอนไม่ได้มีการวัด และประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ไม่สามารถที่จะนำเอาผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ได้ ดังข้อที่ว่า นักเรียนมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรม มีค่าอยู่ในระดับ ปานกลาง แสดงให้เห็นถึงการประเมินผลที่ไม่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

๑. ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม จากงานวิจัย พบว่า การวางแผนจัดกิจกรรม จะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีความเหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน และความสนใจของ นักเรียนด้วย นอกจากนี้ครูผู้สอนควรมีการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมเป็นรายปี หรือเป็นรายภาค การศึกษา การวางแผนจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการ ที่จะนำเอาวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินกิจกรรม

๒. **ด้านความพอประมาณ** ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่จัดครูผู้สอนจะต้อง สอดแทรกหลักความพอประมาณลงไปด้วย พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักใช้จ่ายเงิน หรือ แม้แต่ใช้สิ่งของต่าง ๆ ด้วยความประหยัด ให้เกิดความสมดุล ความพอดีต่อความจำเป็นและ เหมาะสมกับฐานะของตนเอง ไม่มาก ไม่น้อยจนเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น

๓. **ด้านความมีภูมิคุ้มกัน** ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนควรจะมีกิจกรรมให้นักเรียน ได้เข้าร่วม และได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับทางโรงเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการ เปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือ ได้อย่างทันท่วงที

๔. **ด้านความมีเหตุผล** ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนจะต้องได้รับการฝึกให้เป็นผู้มี เหตุผล อันตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง เพื่อที่เมื่อเด็กนักเรียนโตขึ้นไปแล้วจะได้ตัดสินใจ ดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักของวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม มีการคิดทบทวนถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วน

๕. **ด้านการวัดและประเมินผล** ผลการวิจัยพบว่า ในการวัดและประเมินผลจะต้อง แข็งผลให้ผู้เรียนได้ทราบทันที เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาจุดบกพร่อง และจะต้องเป็นการประเมินผล โดยใช้วิธีการตรวจผลงาน หากการประเมินผลได้ประสิทธิภาพก็จะกลายเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้การใช้ชีวิตพอเพียงที่ตั้งอยู่บนเงื่อนไขที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขวิชาการ และเงื่อนไขชีวิต โดยที่เด็กจะดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีสติ ใช้หลักวิชาการ และคุณธรรมเป็นแนวทางพื้นฐาน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเชิงนโยบาย

หน่วยของสังคมในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สื่อมวลชน รัฐบาล จะต้องมีส่วนร่วมในการปลูกฝังการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เยาวชน อย่างจริงจัง และเป็นระบบมากขึ้น จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมและ พัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ครอบครัวของนักเรียน สถานศึกษาจะต้องมีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นการลดช่องว่างระหว่าง สถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน

สถานศึกษา โดยความเป็นสถานศึกษาที่นักเรียนเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ สถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาและ เสริมสร้างความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ปลูกผักสวนครัว การตั้งธนาคารออมเงิน เป็นต้น

ชุมชน กับสถานศึกษาควรมีการร่วมมือกันทำกิจกรรมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ และดึงเอา เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็จะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะปลูกฝังความเป็นผู้รู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง ให้แก่เยาวชนของไทยได้

การที่จะปลูกฝังความเป็นผู้รู้จักพอเพียงให้แก่เยาวชน ไม่ใช่เป็นเพียงหน้าที่ของ สถานศึกษาเพียงอย่างเดียว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในสังคม จะช่วยให้แก่นักเรียนได้รับการปลูกฝัง พัฒนาการเป็นผู้รู้จักการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาปัจจัยภายในตัวนักเรียนที่มีผลต่อการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงของนักเรียนในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์นักเรียนด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็น เชิงลึก และมีความละเอียดของข้อมูลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรเลือกศึกษาเพียงระดับชั้นได้ชั้นหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนาต่อไป

๒. ควรศึกษาในส่วนที่เป็นตัวของผู้บริหารสถานศึกษา และครู – อาจารย์ เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหา และแนวทางอย่างแท้จริงในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเฉพาะลงไป โดยมีการ สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำมาพัฒนาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

๓. ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการรู้จักพอประมาณในการใช้จ่าย รู้จักคุณค่าของเงิน การใช้สิ่งของและเข้าใจตนเอง โดยใช้หลักศีล ๕ ในการวิจัยในโรงเรียนอย่างจริงจัง